

## עיוני תפילה

### ד"ר שבתון- פרשת ואתחנן

#### ד"ר חזות גבריאל

רבותינו אומרים (דברים רבה יא, י) כי משה רבינו התפלל תקט"ו (515) תפילות כמניין "ואתחנן" לפני הקב"ה כדי שיכניסו לארץ ישראל המערבית. על אף הפיתוי לעסוק במשמעות מספר זה (515), נראה כי עדיף לנצל במה זו כדי לדון בעניין עקרוני יותר. לדעתי, מילת המפתח במשפט הפותח של הפרשה היא דווקא המילה ה'בנאלית'- "לאמור". וְאֶתְחַנֵּן אֶל יְקֹוֹק בְּעֵת הַהוּא לְאֹמֹר. מילה זו מורה תמיד על העברת דברי הנבואה להם זוכה משה רבנו אל הנמענים, בדרך כלל לבני ישראל. מה יש כאן לאמור? הלא לכאורה מדובר על דו-שיח שהתנהל בין משה לקב"ה, ומה שייכות יש כאן לעם ישראל?

בפארפרזה, משה רבנו אומר כך: על אף שהתפללתי 515 תפילות ובקשתי 'לא נענתה', לא רפו ידי. הייתי יכול להמשיך ולהתפלל עוד ועוד לולא הקב"ה גזר עלי שאפסיק - "רב לך, אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה". לכם בני ישראל, אין מגבלה זו, ועל כן אתם מצווים להתפלל עוד ועוד. "קוה אל השם, חזק ויאמץ לבך וקוה אל השם", (תהילים כז, יד). גם אם לא 'התקבלה' תפילתך, חזור וקוה (רש"י, על אתר). מדוע? כי לכל תפילה יש ערך. כל תפילה שאדם מתפלל עושה רושם בשמים. היא נשמרת בגנוי מרומים לעת מצוא, ולעולם אין התפילה חוזרת ריקם (ברכות לב ע"ב).

מה שנתפס בעיני המתפלל כתשובה שלילית לבקשתו הוא אילוזיה. 'התשובה השלילית' היא ביסודה תשובה חיובית ובראייה אמונית היא לטובת המתפלל. יותר מכך, האדם יכול להתעלות למדרגה חדשה של אהבת השם בשל ה'תשובה' השלילית' כאשר ימשיך לאהוב את השם יתברך למרות שנדחה לכאורה. הקב"ה שידע בוודאי כי לא יענה לבקשתו של משה, איפשר לו להתפלל עוד ועוד עד לגבול האחרון, עד למקום שבו התפילה נפגשת עם הגזרה. הקב"ה לא ביטל למשה את הזכות להתפלל עד לגבול זה, על אף התוצאה הידועה מראש, שהרי לתפילות אלו יש ערך רב מעבר לבקשה הספציפית.

הרב קוק זצ"ל (עין אי"ה, פסקה מח), מרחיב את הדיבור על עניין התפילה ומאיר את סוגייתנו באור נגוהות. ראשית הוא קובע, כי "הקב"ה שם חוק בעולמו שעל ידי תפילת האדם יעשה לו צרכיו", ודוק- חוק. זו הדרך שבה בחר האל להיענות לצרכינו, והיא נקבעה על ידי חוק אלוהי. מדוע? גם על כך משיב הרב זצ"ל, בהאי לישנא- " שיוציא האדם שלמותו מן הכח אל הפועל, בהיותו מסדר רעיונו לספר בגדולתו ולהרגיל דעותיו וכל כוחות נפשו לחזות בנועם השם..". בתפילה אין ניסיון חלילה לשנות את רצון השם (=פרדוקס התפילה!), אלא ניסיון אנושי לחבור אל התדר האלוהי. בדרך זו מוציא האדם את שלמותו מן הכוח אל הפועל.

והרבה הרבה יותר מכך, החלק של הבקשה בתפילה הוא החלק השני, הטריגר, המניע, הפחות חשוב. יש חלקים גדולים ממנו בסדר הופעתם וחשיבותם. וכך הוא כותב:

**תכלית מילוי הבקשה של צורך האדם, הוא החלק התחתון של התפילה.**

**החלק היותר עליון מזה, הוא להכשיר את האדם להתענג על ד'.**

**והחלק היותר עליון ונשגב, הוא להודיע גדולתו ית' בעולם.**

התפילה נתפסת על ידינו בטעות כאמצעי לבקש בקשות מאת השם יתברך, ולא היא. התייחסות אל תוצאות התפילה בדרך חשבונאית, 'נעניתי או לא', 'קיבלתי את מבוקשי או לא', מחטיאה את מטרת התפילה הנעלות יותר. התייחסות אל התפילה, יהיו תוצאותיה אשר יהיו, כאל ההזדמנות, מתנת אל, המכשירה אותנו להתענג

על השם, ולהודיע גדולתו בעולם, צובעת את מושג התפילה באור שונה לחלוטין. רעיון זה, מובע במילה המיותרת לכאורה- "לאמר". הרב זצ"ל, מילא בתוכן את המילה "לאמר".

להערות: [hazutg@gmail.com](mailto:hazutg@gmail.com)